

Factsheet 2023-5

Scheidingen 2022

Gerechtelijke procedures en gesubsidieerde rechtsbijstand

Auteur: T.Geurts

Samenvatting

- In 2022 hebben rechters ongeveer 26.000 scheidingsprocedures afgehandeld; ruim 900 minder dan in 2021. Bij 14% gaat het om een eenzijdig verzoek met verweer van de andere partner. Bij circa 2.800 scheidingsverzoeken werden voorlopige voorzieningen aangevraagd; dit is ongeveer evenveel als in 2021.
- In 2022 waren bij ongeveer 12.100 echtscheidingen een of meer minderjarige kinderen betrokken; in totaal ging het om circa 23.600 kinderen (in 2021 26.000).
- De meeste scheidingsgerelateerde procedures, zoals afzonderlijke procedures omtrent levensonderhoud, omgangregelingen, en verdeling gemeenschap, laten een lichte daling zien ten opzichte van 2021, behalve procedures omtrent gezag. Daar is sprake van een lichte stijging.
- Het totale aantal hogerberoepprocedures in scheidings(gerelateerde)zaken is ten opzichte van 2021 met bijna 300 zaken gedaald en bedraagt in 2022 ongeveer 2.900 zaken.
- Het aantal familierechtzaken dat via de rechtspraak naar mediation is verwezen laat vanaf 2020 een lichte stijging zien. In 2022 werden bijna 1.300 zaken verwezen naar mediation. Bij 54% van de afgeronde mediations is (gedeeltelijke) overeenstemming bereikt.
- De Raad voor de Kinderbescherming heeft in 2022 voor circa 4.000 kinderen een Gezag- en Omgangonderzoek uitgevoerd: 800 minder dan in 2021. In 2022 is het onderzoek bij 25% van de kinderen uitgebreid tot een beschermingsonderzoek en in 19% van alle gezag en omgangsonderzoeken is een ondertoezichtstelling (OTS) gevraagd.
- Het totale aantal toevoegingen dat in 2022 is vastgesteld voor rechtsbijstand bij zaken rond scheidingen, alimentatie, omgang, gezag en boedel is ten opzichte van 2021 met bijna 4.600 toevoegingen gedaald. De daling ten opzichte van het voorgaande jaar is het grootst bij toevoegingen voor alimentatie en levensonderhoud (15% afname), en toevoegingen voor de verdeling van de gemeenschap (14% afname).

Inleiding

Scheiden is een ingrijpende gebeurtenis. Vooral als er minderjarige kinderen bij betrokken zijn. In veel gevallen lukt het ouders om tot goede afspraken te komen, maar bij een deel van de scheidingen komen de kinderen ernstig en langdurig tussen de ouders knel te zitten. In die gevallen wordt ook wel gesproken van een vechtscheiding¹, complexe scheiding², conflictueuze scheiding³, problematisch verloopende scheiding⁴, *high-conflict divorce*⁵ of conflictscheiding⁶. Dit zijn telkens andere benamingen voor hetzelfde fenomeen: langdurige conflicten tussen ouders tijdens of na een scheiding met schadelijke gevolgen voor het minderjarige kind. Dit verschijnsel en de aanpak ervan, heeft in afgelopen jaren veel aandacht gekregen in de politiek⁷, rechtspraak⁸, wetenschap⁹ en media¹⁰.

Op verzoek van de Tweede Kamer werd in 2016 de samenleving 'uitgedaagd' met ideeën te komen voor het terugdringen van het aantal conflictscheidingen.¹¹ In februari 2018 heeft, als uitvloeisel van deze zogeheten *Divorce Challenge*, het 'Platform Scheiden zonder Schade' een 'Agenda voor actie' uitgebracht.¹² Hierin werd uiteengezet welke acties gewenst zijn om scheidingen beter te laten verlopen. Op 1 januari 2022 kwam het platform formeel tot een einde. Volgens de eindrapportage heeft het platform 'kansrijke producten opgeleverd' en 'zichtbaar gemaakt waar in het veld energie zit om deze thematiek het hoofd te bieden'.¹³ Ook na deze einddatum gaat de zoektocht naar manieren om beter te scheiden door.¹⁴

Dit factsheet is onderdeel van een reeks waarin elk jaar de cijfermatige ontwikkelingen ten aanzien van scheidingsprocedures en gesubsidieerde rechtsbijstand worden geactualiseerd. Het verschaft contextuele inzichten bij de nieuw ontwikkelde elementen in de aanpak van scheidingen (zie het uitvoeringsprogramma)¹⁵ en voor de vervolg-

stappen in de doorontwikkeling van het scheidingstraject.

We richten ons op de volgende onderwerpen:

- het aantal scheidingen (met minderjarige kinderen);
- gerechtelijke procedures en verwijzingen naar mediation vanuit de rechtspraak;
- gezag- en omgangonderzoeken bij de Raad voor de Kinderbescherming;
- het gebruik van gesubsidieerde rechtsbijstand.

De ontwikkelingen worden geschetst over de periode 2001-2022. Voor sommige trends ontbreken gegevens voor de beginjaren en betreft de weergave een kortere periode. Gegevens zijn afkomstig van de Raad voor de rechtspraak, de Raad voor Rechtsbijstand, de Raad voor de Kinderbescherming en het Centraal Bureau voor de Statistiek. De aantallen in dit factsheet zijn, afhankelijk van het onderwerp, afgerond op tientallen, honderdtallen of duizendtallen.

In figuur 1 zijn enkele beleidswijzigingen op het gebied van familierecht (onder de tijdlijn) en gesubsidieerde rechtsbijstand (boven de tijdlijn) op een tijdbalk weergegeven. Deze wijzigingen kunnen van invloed zijn geweest op de instroom van rechtszaken en het gebruik van gesubsidieerde rechtsbijstand.

Scheidingsprocedures en voorlopige voorzieningen

Aantal scheidingen

De meest recente gegevens laten zien dat in 2022 ruim 26.000 scheidingsprocedures zijn afgehandeld bij de rechtbank. Dit is ruim 900 minder dan in 2021 (zie figuur 2). De daling doet zich voor zowel bij de gezamenlijke verzoeken als bij eenzijdige verzoeken. In 67% van de procedures betreft het een scheiding op gemeenschappelijk verzoek, 18% een eenzijdig verzoek zonder verweer van de andere partner (geen tegenspraak), en 14%

¹ Baracs en Vreeburg-Van der Laan (2014), Kluwer (2013).

² Berben (2014), Groenhuijsen (2014), *Kamerstukken II* 2016/17, 33 836, nr 19, p. 1.

³ Gutterswijk et al. (2017).

⁴ Schoemaker et al. (2017).

⁵ Anderson et al. (2010).

⁶ De Ruiters et al. (2020).

⁷ Bijvoorbeeld *Kamerstukken II* 2022/23, 3612442-1049884-J, Aanhangsel Handelingen II 2015/16, 288 en *Kamerstukken II*, 2013/14, 33 836, nr 3.

⁸ Denk aan de handreiking 'Rechterlijke regie in (conflict-)scheidingen' van familierechters en -gerechtsjuristen

uit 2022, en het 'Visiedocument Rechtspraak (echt)scheiding ouders met kinderen' uit 2016.

⁹ Ruitenbergh (2020), Schrama & Antokolskaia (2020).

¹⁰ Geurts & Ter Voert (2014), Huisman (2023), Ligtfoot & De Groot (2022).

¹¹ *Kamerstukken II* 2015/16, 33 836, nrs. 14 en 15.

¹² Platform Scheiden zonder Schade (2018).

¹³ Programma Scheiden zonder Schade (2022, p. 12).

¹⁴ Beckers (2023).

¹⁵ Uitvoeringsprogramma scheiden zonder schade (juni 2019).

met verweer (op tegenspraak). De doorlooptijd van scheidingen op gemeenschappelijk verzoek bij de rechtbank is gemiddeld 3 weken, van

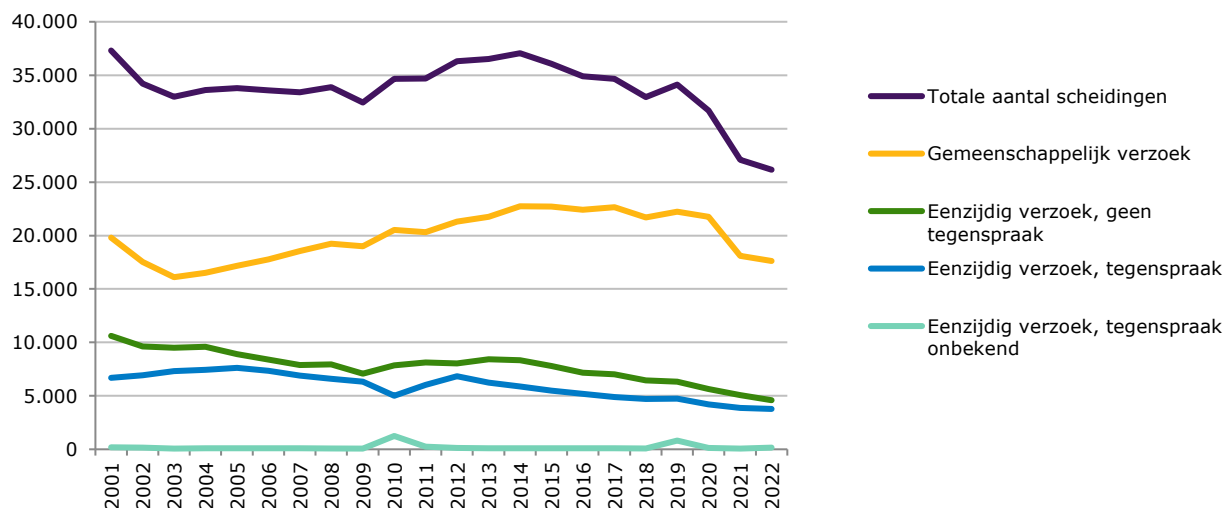
eenzijdige verzoeken zonder tegenspraak 19 weken en op tegenspraak 57 weken.

Figuur 1 Enkele wijzigingen familierecht en gesubsidieerde rechtsbijstand

* Omvat onder meer de volgende veranderingen: aanpassing forfaitaire puntenaantallen, toeslagen en reistijdvergoeding; samenhangregeling voor adviestoevoegingen; opheffen onderscheid tussen zaken met en zonder tegenspraak; toeslag voor extra werkzaamheden scheidingsprocedure; en één forfait van 10 punten voor mediationzaken. De beleidsregel *Aanvullende vergoedingen in scheidingsprocedures* werd hiermee beëindigd.

Figuur 2 Ontwikkeling in het aantal afgedane scheidingsprocedures*, inclusief ontbinding partnerschap, naar aard van verzoek, eerste aanleg

* Inclusief ontbindingen geregistreerd partnerschap.

Bron: Onderzoeksdatabase Raad voor de rechtspraak, Datawarehouse Raad voor de rechtspraak, bewerking WODC

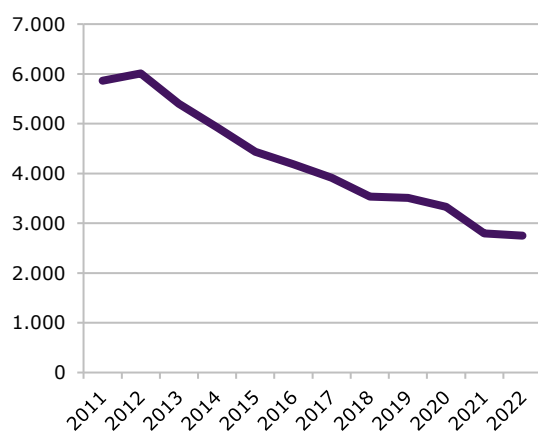
Voorlopige voorzieningen bij scheiding

Indien partners tijdens of voorafgaand aan een scheidingsprocedure het niet eens kunnen worden over bepaalde zaken, kan een voorlopige voorziening worden getroffen. De rech-

ter neemt dan een (voorlopige) beslissing over die voorziening. Dit kan onder andere voor: het gebruik van de echtelijke woning, het beschikbaar stellen van goederen voor dagelijks gebruik, het toevertrouwen van de

minderjarige kinderen aan een ouder, een regeling voor zorg- en opvoedingstaken en informatieverschaffing, de alimentatie voor de partner en de kinderen. Als een voorlopige voorziening wordt aangevraagd, is dat meestal een teken van een moeizaam scheidingsproces met conflicten. Ten opzichte van 2021 is in 2022 het aantal verzoeken om voorlopige voorzieningen nagenoeg gelijk gebleven. In 2022 zijn ongeveer 2.750 verzoeken afgehandeld (zie figuur 3).

Figuur 3 Ontwikkeling in het aantal afgehandelde verzoeken voor voorlopige voorzieningen

Bron: Onderzoeksdatabase Raad voor de rechtspraak, Datawarehouse Raad voor de rechtspraak

Minderjarigen en scheidingen

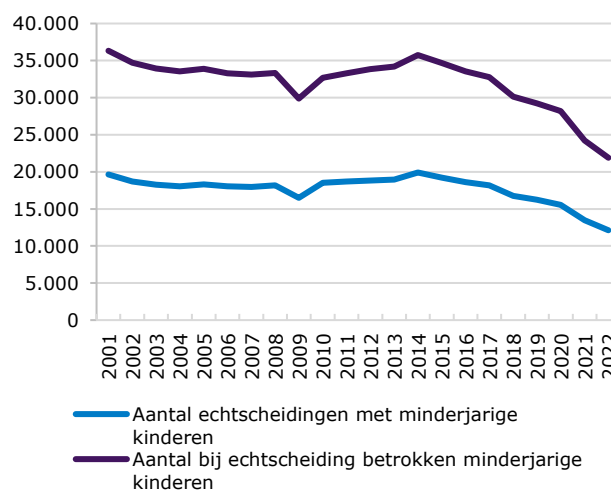
Ook het aantal echtscheidingen met minderjarige kinderen en het aantal betrokken minderjarige kinderen bij een echtscheiding, is in 2022 verder afgenomen (zie figuur 4). In 2022 waren bij circa 23.600 echtscheidingen een of meer minderjarige kinderen betrokken (een jaar eerder nog 26.000). In totaal waren in 2022 bijna 22.000 minderjarige kinderen bij een echtscheiding betrokken (in 2021 was dit 24.200). Bij 51% van alle echtscheidingen zijn een of meerdere kinderen betrokken. Over het jaar 2019 heeft het CBS berekend hoeveel minderjarige kinderen een einde in de

¹⁶ Zie <https://jeugdmonitor.cbs.nl/publicaties/Iets-meer-kinderen-maakten-scheiding-mee>.

¹⁷ Omdat de telling niet gebaseerd is op registraties over scheidingen, worden kinderen voor wie de scheidingsprocedure van de ouders nog niet was voltooid, maar het samenwonen al wel, ook meegeteld. Net als kinderen van ouders die een latrelatie zijn gaan onderhouden en maar niet gescheiden zijn. Kinderen voor wie de echtscheiding van de ouders al is uitgesproken, terwijl de ouders nog een tijdje op hun adres zijn blijven samenwonen, worden juist weer niet meegeteld. Gegeven deze invalshoek van meten, wijken deze

al dan niet geformaliseerd samenwonenrelatie van hun ouders hebben meegemaakt.¹⁶ De relatie wordt als beëindigd gezien als beide juridische ouders voor langer dan één jaar niet meer bij elkaar op één adres woonden.¹⁷ In dit jaar maakten bijna 49.000 minderjarige kinderen dit mee (ongeveer 1,5% van alle minderjarige kinderen), waarvan ongeveer 31.000 kinderen van gehuwde ouders (63%) en circa 18.000 kinderen van niet-gehuwde ouders (37%).¹⁸

Figuur 4 Ontwikkeling in het aantal echtscheidingen met minderjarige kinderen, en aantal betrokken minderjarige kinderen

Bron: CBS Statline

Scheidingsgerelateerde procedures

De figuren 5 tot en met 9 geven de ontwikkeling weer van het aantal scheidingsgerelateerde procedures bij de rechtbanken. Figuur 10 gaat over procedures bij de gerechtshoven.

Kindgerelateerd

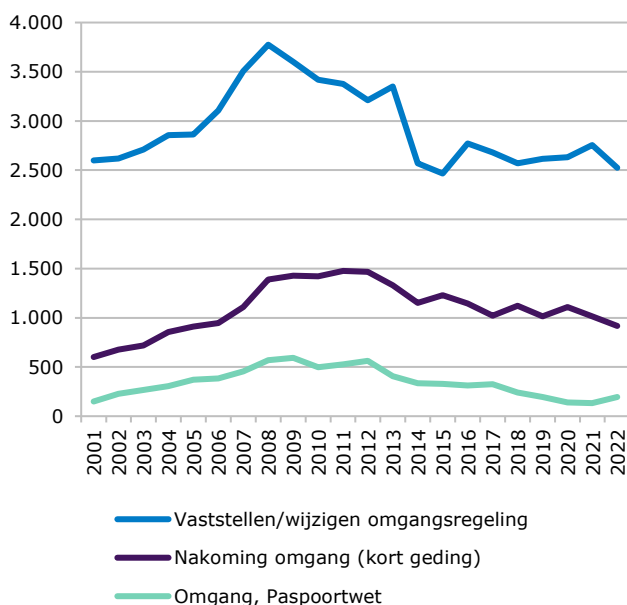
Het aantal zaken over het vaststellen/wijzigen van omgangsregelingen ligt in 2022 op circa

aantallen fors af van wat bekend is vanuit officiële registraties omtrent scheidingen (zie figuur 4).

¹⁸ Deze aantallen zijn flink lager dan wat het CBS rapporteerde over het jaar 2016. In totaal ging het toen om 86.000 minderjarige kinderen (zie: https://www.cbs.nl/-/media/_excel/2019/24/tabellen_scheiden_zonder_schade.xlsx). Volgens het CBS komt dit verschil vooral door het gebruik van ruimere definities voor scheiding. In 2016 moest bijvoorbeeld ten minste één van de juridische ouders een einde in een samenwonenrelatie hebben meegemaakt, terwijl dit in 2019 om beide juridische ouders moest gaan.

2.525; een iets lager niveau dan in 2021 (zie figuur 5). Procedures over de nakoming van omgangsregelingen varieert al een aantal jaar tussen ruim 1.000 en ruim 1.100 van deze procedures. Tussen 2020 en 2022 lijkt echter een kleine daling te zijn ingezet: in de laatste drie jaren daalde het aantal van ruim 1.100 naar ruim 900. Het aantal omgangszaken in verband met de Paspoortwet is weer toegenomen. In 2021 waren er ongeveer 130 van dergelijke zaken en in 2022 circa 200.

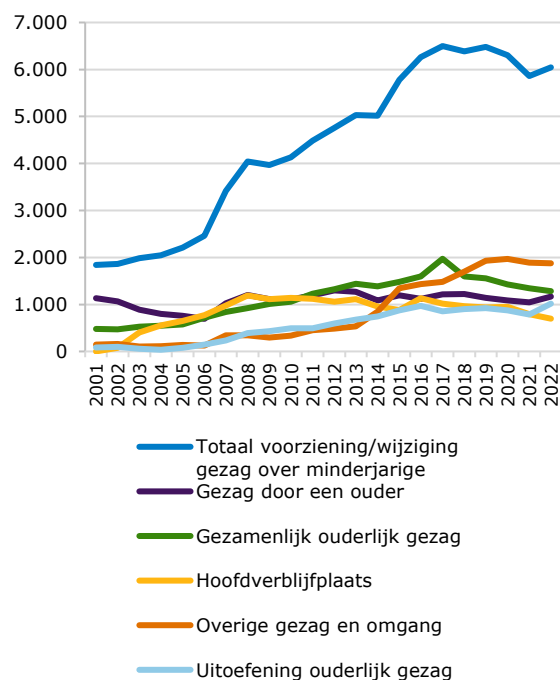
Figuur 5 Ontwikkeling in aantal afgehandelde gerechtelijke procedures omgangsregeling, nakoming omgangsregeling (kort geding) en omgangszaken i.v.m. Paspoortwet, eerste aanleg

Bron: Onderzoeksdatabase Raad voor de rechtspraak, Datawarehouse Raad voor de rechtspraak

Het totale aantal gezagszaken is ten opzichte van 2021 met ongeveer 190 zaken gestegen naar bijna 6.050 zaken in 2022 (zie figuur 6). De stijging heeft zich niet binnen alle sub-categorieën voorgedaan. Alleen gezag door één ouder en de uitoefening van ouderlijk gezag laat een stijging zien. De andere categorieën zijn in aantal gelijk gebleven of juist afgenomen.

Figuur 6 Ontwikkeling in het aantal afgehandelde gerechtelijke procedures voorzieningen/wijzigingen gezamenlijk ouderlijk gezag*, uitoefening ouderlijk gezag en overige gezag en omgang, eerste aanleg

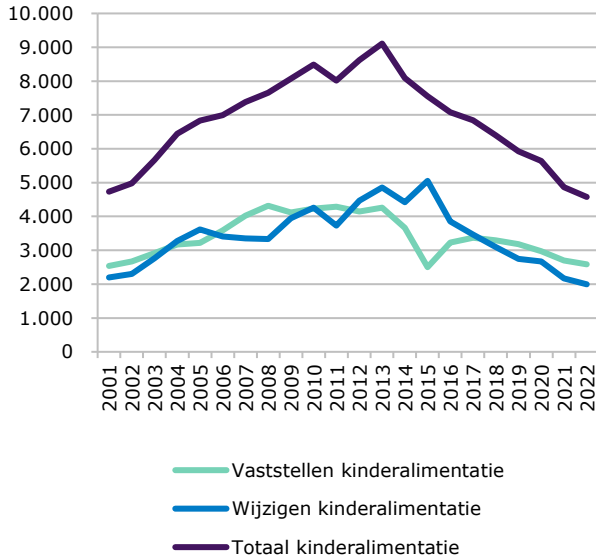

* Niet-scheidingsgerelateerde zaken (voogdij, gezag door derde, ontheffing/beeindiging/herstel ouderlijk gezag) zijn zo veel mogelijk uit de data gehaald. Stijging na 2006 waarschijnlijk doordat sinds 2007 gezagszaken van ex-samenwoners niet meer door de sector kanton maar door de sector civiel worden afgehandeld.

Bron: Onderzoeksdatabase Raad voor de rechtspraak, Datawarehouse Raad voor de rechtspraak

De daling van het aantal procedures over kinderalimentatie zet nog steeds door (zie figuur 7). In 2022 zijn bijna 4.600 zaken afgehandeld, waarvan 2.600 vaststellingsverzoeken en 2.000 wijzigingsverzoeken. In totaal zijn er ruim 100 zaken minder dan in 2021.

Figuur 7 Ontwikkeling in aantal afgehandelde gerechtelijke procedures kinderalimentatie, eerste aanleg

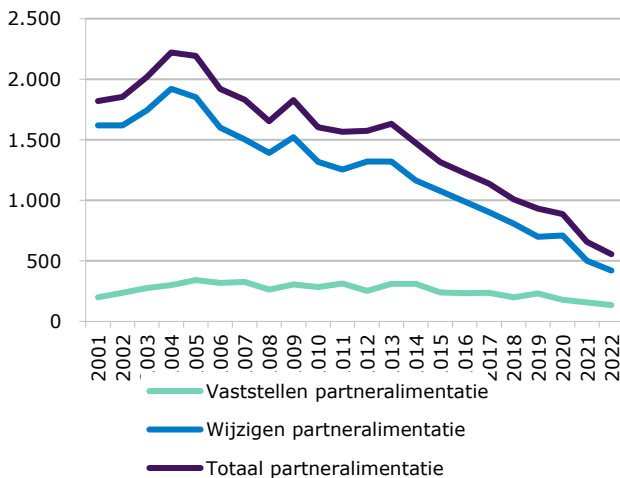

Bron: Onderzoeksdatabase Raad voor de rechtspraak, Datawarehouse Raad voor de rechtspraak

Partneralimentatie en verdeling gemeenschap

Het aantal procedures over partneralimentatie is afgenomen: van ruim 657 zaken in 2021 naar bijna 560 procedures in 2022. De meeste zaken betreffen wijzigingsverzoeken (circa 420 zaken; zie figuur 8).

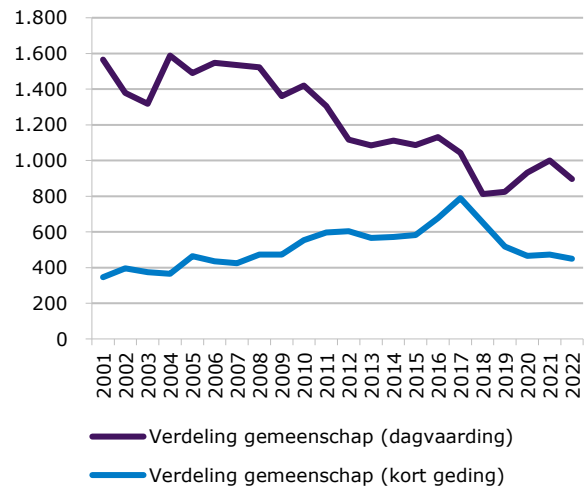
Figuur 8 Ontwikkeling in aantal afgehandelde gerechtelijke procedures partneralimentatie, eerste aanleg

Bron: Onderzoeksdatabase Raad voor de rechtspraak, Datawarehouse Raad voor de rechtspraak

Het aantal dagvaardingen over boedelscheidingen (bijna 900 zaken in 2022) is afgenomen ten opzichte van 2021 (zie figuur 9). Kortgedingprocedures over de verdeling van de boedel zijn ongeveer gelijk gebleven (450 in 2022).

Figuur 9 Ontwikkeling in aantal afgehandelde gerechtelijke procedures verdeling gemeenschap, eerste aanleg

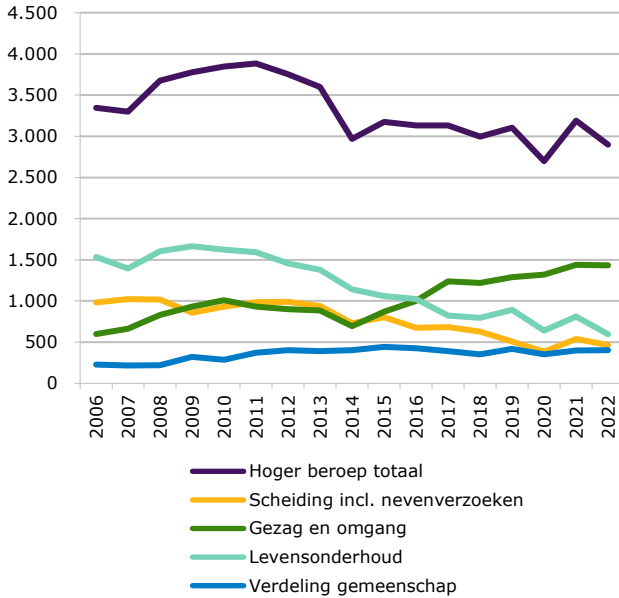

Bron: Onderzoeksdatabase Raad voor de rechtspraak, Datawarehouse Raad voor de rechtspraak

Hoger beroep

Na een stijging tussen 2020 en 2021 is het aantal hogerberoepprocedures in 2022 met bijna 300 zaken gedaald ten opzichte van 2021 (zie figuur 10). De meeste hogerberoepprocedures betreffen zaken over gezag en omgang (ruim 1.400 zaken) en levensonderhoud (bijna 600 zaken), daarna volgen hogerberoepzaken over de scheidingsprocedure (meestal over nevenvoorzieningen; circa 470 zaken) en over de verdeling van de boedel (ruim 400 zaken).

Figuur 10 Ontwikkeling in aantal afgehandelde hogerberoep-procedures scheidings-(gerelateerde)zaken

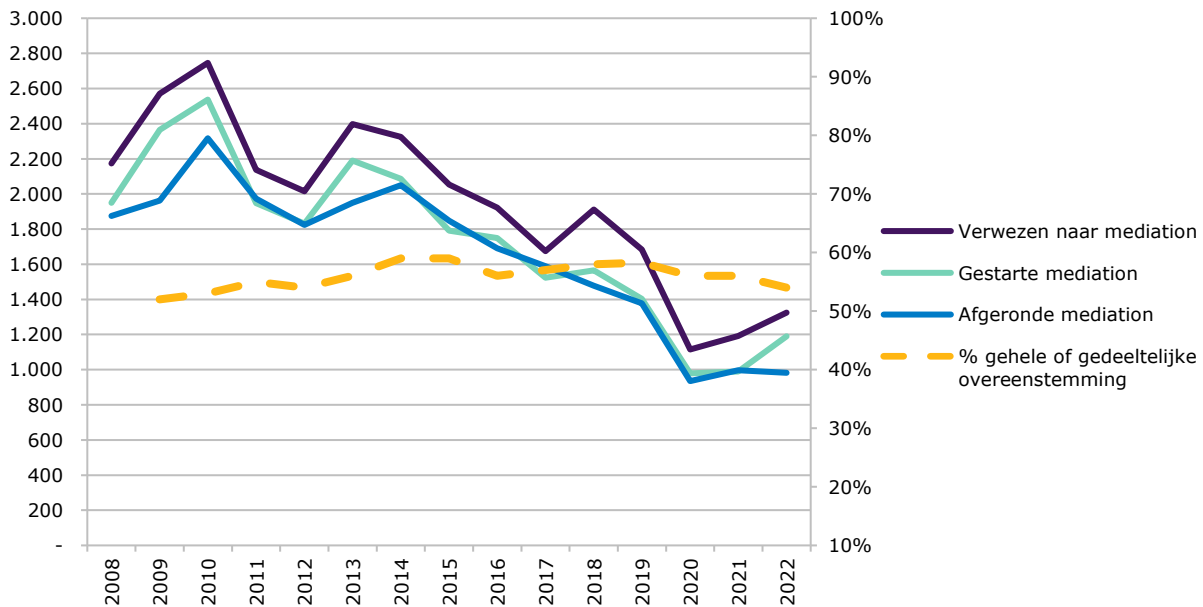

Bron: Onderzoeksdatabase Raad voor de rechtspraak, Datawarehouse Raad voor de rechtspraak

Verwijzingen naar mediation

Het aantal familiezaken dat door de rechtspraak naar mediation is verwezen en dat vervolgens is gestart en afgerond, is tussen 2020 en 2022 licht gestegen (zie figuur 11). In 2020 lijkt er een einde te zijn gekomen aan de neerwaardse trend. In 2022 zijn er ruim 1.300 verwijzingen, bijna 1.200 gestarte en ongeveer 980 afgeronde mediations, ongeveer even veel als in 2021. Volgens het jaarverslag van de Raad voor de rechtspraak is de daling tussen 2019 en 2020 het gevolg van de maatregelen tegen de verspreiding van het coronavirus. In andere rechtsgebieden is een vergelijkbare daling in mediationverwijzingen waargenomen. Het percentage afgeronde mediations dat is geëindigd met gehele of gedeeltelijke overeenstemming is licht gedaald, en is in 2022 53%.

Figuur 11 Verwijzingen naar mediation binnen familierecht bij de rechtspraak

Bron: Jaarverslag rechtspraak, Raad voor de rechtspraak

Raad voor de Kinderbescherming (RvdK)

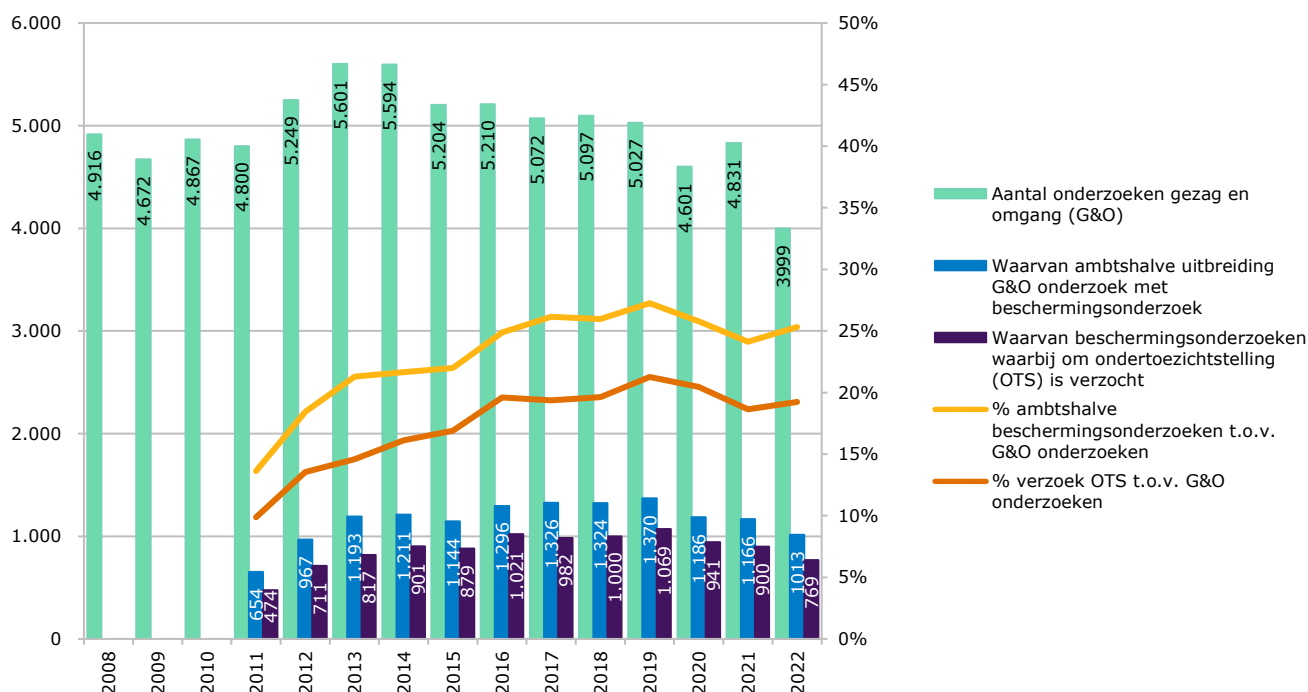
Als de rechter de RvdK om een gezag- en omgangs-(G&O-)onderzoek vraagt, is bijna altijd sprake van ernstige scheidingsproble-

matiek waarin heftige conflicten tussen ouders, zoals huiselijk geweld, een rol kunnen spelen. Hierdoor kan het kind / de jongere bedreigd worden in zijn ontwikkeling. Door middel van onderzoek stelt de RvdK vast wat vanuit het

kind/de jongere gezien aan de rechter geadviseerd moet worden. Daarnaast kunnen er redenen zijn om het onderzoek uit te breiden naar een beschermingsonderzoek om te bezien of hulpverlening in het kader van een kindbeschermingsmaatregel noodzakelijk is om de ontwikkeling van het kind veilig te stellen.¹⁹ In 2022 heeft de RvdK voor circa 4.000 kinderen een G&O-advies uitgebracht (zie figuur 12); dat zijn er ongeveer 800 minder dan in 2021. Uitgaande van gemiddeld 1,8 kinderen per scheidingsgezin,²⁰ komt dit neer op bijna 2.209 problematische scheidingen waarbij kinderen zijn betrokken.

In 2022 is het G&O-onderzoek bij circa 1.010 kinderen (25%) uitgebreid tot een beschermingsonderzoek, omdat er bij deze kinderen sprake was van een bedreigde ontwikkeling. Dit aantal is iets lager dan in 2021. Ook is er in 2022 voor minder kinderen een ondertoezichtstelling (ots) gevraagd: 900 in 2021 tegenover circa 770 in 2022. In 2022 wordt ots verzocht in 19% van alle G&O onderzoeken. De RvdK heeft geen cijfers beschikbaar over hoe vaak de rechter ook een ots heeft uitgesproken in de betreffende zaken.

Figuur 12 Aantal onderzoeken gezag en omgang, ambtshalve beschermingsonderzoeken en verzoeken ondertoezichtstelling Raad voor de Kinderbescherming

Bron: Raad voor de Kinderbescherming

Gesubsidieerde rechtsbijstand

De gegevens over toevoegingen sluiten niet naadloos aan op de gegevens over afgehandelde rechtszaken. De registratie bij de Raad voor de rechtspraak is op zaaksniveau en de toevoegingen worden verstrekt op persoonsniveau. Per rechtszaak kan sprake zijn van nul, een of twee toevoegingen afhankelijk van het feit of nul, een of twee procespartijen min-

vermogen zijn. Toevoegingen worden niet alleen verstrekt voor gerechtelijke procedures, maar ook voor adviezen en mediations. Bij de toevoegingen voor gerechtelijke procedures kan sprake zijn van een zaak in kort geding, eerste of tweede aanleg.

Aantal vastgestelde toevoegingen²¹

Het aantal toevoegingen (incl. mediation en licht advies) om een scheiding te regelen is

¹⁹ Raad voor de Kinderbescherming, Protocol Gezag en omgang na scheiding 2021.

²⁰ Zie figuur 4; 21.900 betrokken kinderen / 12.100 scheidingen met minderjarige kinderen = 1,8 kind per

scheiding. Er van uitgaande dat dit gemiddelde ook geldt voor gezinnen met een G&O-onderzoek.

²¹ Eerst wordt een toevoeging *afgegeven* en in een later stadium gedeclareerd en *vastgesteld*. Cijfers van het Kenniscentrum van de Raad voor Rechtsbijstand

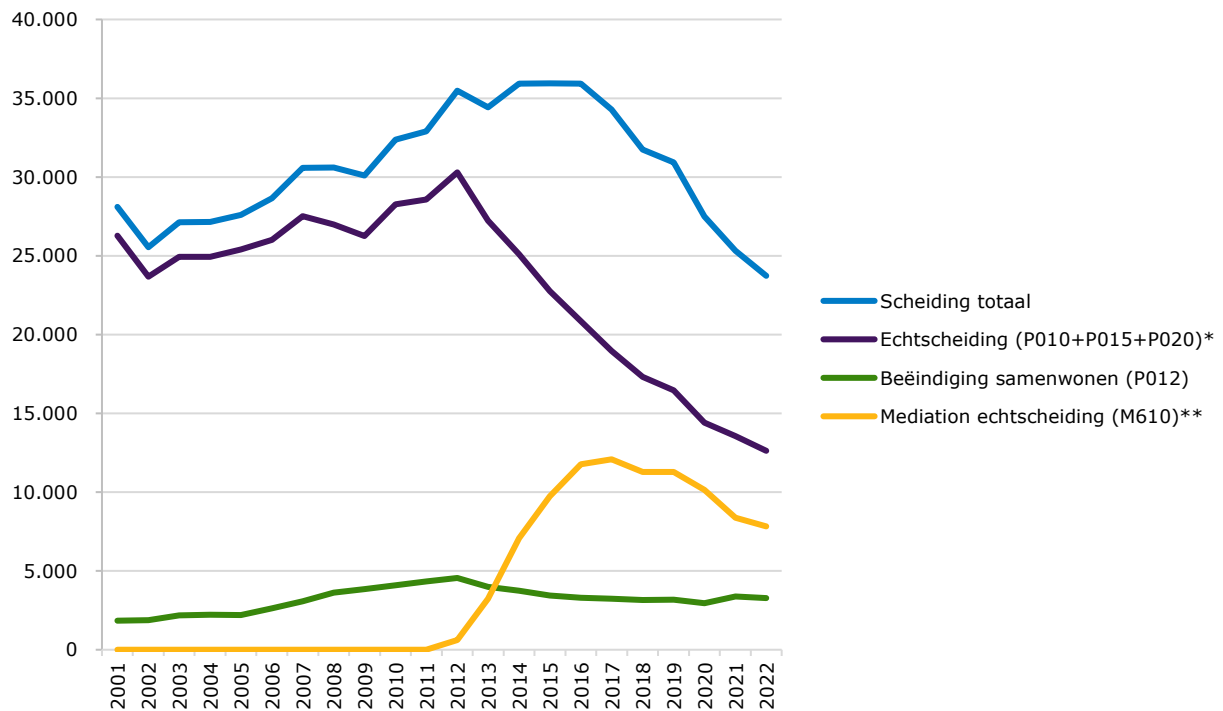
tussen 2021 en 2022 weer verder gedaald van ruim 25.300 naar ruim 23.700 toevoegingen. Het aantal toevoegingen voor echtscheidingsverzoeken (al dan niet op tegenspraak) is vergeleken met 2021 afgenomen (in totaal met 930 toevoegingen).

Het aantal toevoegingen voor het beëindigen van een samenwoonrelatie is in 2021 licht afgenomen. Het aantal mediationtoevoegingen

om de scheiding te regelen is verder afgenomen van bijna 8.380 toevoegingen in 2021 naar bijna 7.830 toevoegingen in 2022 (zie figuur 13).

Het aantal toevoegingen loopt onder andere terug omdat het aantal echtscheidingen daalt. Gemiddeld ligt het aantal toevoegingen (inclusief mediation) per echtscheiding de afgelopen jaren op 0,8.

Figuur 13 Aantal vastgestelde toevoegingen scheiding, incl. mediation en licht advies

* Vanaf 1 januari 2022 worden toevoegingen voor echtscheidingen (incl. beëindiging geregistreerd partnerschap) in een nieuwe zaakscategorie geregistreerd, te weten P015, waardoor er geen onderscheid meer te maken is tussen echtscheiding op gemeenschappelijk en enkelzijdig verzoek, én het wel of geen voeren van verweer (tegenspraak). In deze figuur worden daarom alle toevoegingen voor echtscheidingen tezamen weergegeven.

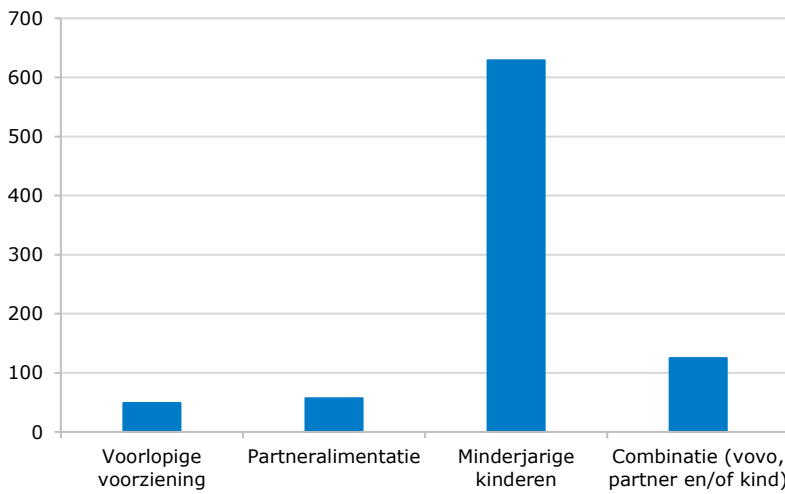
** Mediationtoevoegingen bestaan vanaf 2005. Medio 2012 is een aparte code voor mediationzaken ingevoerd. In voorgaande jaren zijn die zaken niet te onderscheiden en onder de betreffende P-codes meegeteld.

Bron: Vaststellingsbestand RvR, bewerking WODC

gebaseerd op afgegeven toevoegingen verschillen dan ook van de hier gepresenteerde vastgestelde toevoegingen. Bijvoorbeeld omdat een afgegeven toevoeging soms pas het jaar daarop of nog later wordt

gedeclareerd en vastgesteld; of omdat sommige afgegeven toevoegingen uiteindelijk worden ingetrokken.

Figuur 14 Aantal vastgestelde toeslagen in scheidingszaken (incl. beëindiging geregistreerd partnerschap)*

* Deze toeslagen zijn alleen van toepassing op toevoegingen die op 1 januari 2022 of later zijn afgegeven. Veel zaken in 2022 vallen echter nog onder de oude regeling. De verwachting is dan ook dat deze aantallen in de toekomst nog fors zullen stijgen.

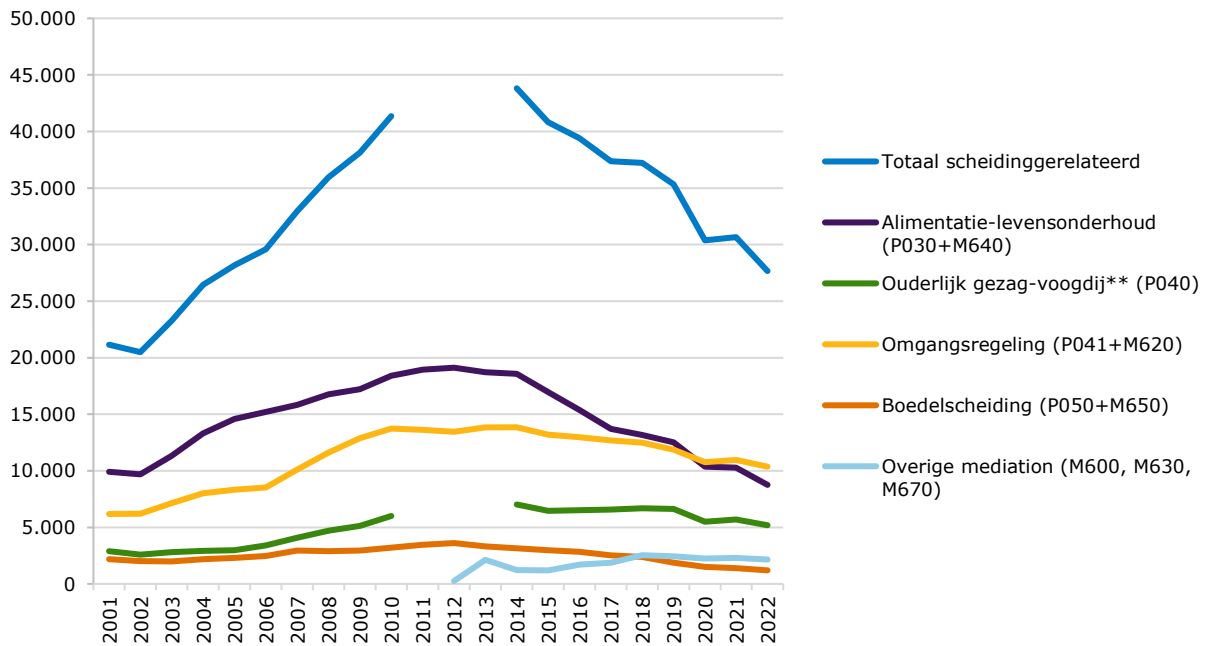
Bron: Vaststellingsbestand RvR

Sinds 1 januari 2022 voert de Raad voor Rechtsbijstand een nieuw toevoegbeleid voor scheidingsprocedures en procedures beëindiging samenwonen. Waar eerst vooraf onderscheid werd gemaakt tussen verschillende soorten scheidingen, worden scheidings-toevoegingen nu binnen één categorie afgegeven en achteraf vastgesteld of een toeslag aan de orde is. Er zijn drie verschillende toeslagen in scheidingszaken: voor een voorlopige voorziening op tegen-spraak, partneralimentatie en rechtsbijstand voor minderjarige kinderen. In figuur 14 staat voor 2022 het aantal vastgestelde toeslagen

voor elk van de categorieën. De meeste toeslagen betreffen scheidingen met minder-jarige kinderen (bijna 630 toeslagen).

Het aantal scheidingsgerelateerde toevoe-gingen is tussen 2021 en 2022 gedaald met ruim 3.000 (zie figuur 15). In 2022 betrof het in totaal ongeveer 27.700 toevoegingen. In 2022 zijn ruim 8.750 toevoegingen voor alimentatie vastgesteld, en circa 10.300 voor omgangsregelingen, 5.200 voor ouderlijk gezag/voogdij en bijna 1.200 voor boedel-scheiding.

Figuur 15 Aantal vastgestelde toevoegingen scheidingsgerelateerde zaken, incl. mediation* en licht advies

* Mediationtoevoegingen bestaan vanaf 2005. Medio 2012 zijn aparte codes voor mediationzaken ingevoerd. Mediations 'gezag en omgang' zijn bij de categorie 'omgangsregeling' meegeteld. In 2018 betrof dit 1.292 toevoegingen M620. In voorgaande jaren zijn mediationzaken niet afzonderlijk te onderscheiden en zijn onder een betreffende P-code geregistreerd.

** Niet-scheidingsgerelateerde toevoegingen ouderlijk gezag/voogdij zijn er over de jaren 2000-2010 zo veel mogelijk uitgefilterd. Voor 2011-2013 zijn geen gefilterde gegevens beschikbaar. Vanaf 2013 wordt P040 alleen toegepast voor scheidingszaken.

Bron: Vaststellingsbestand RvR, bewerking WODC

Mediationtoevoegingen

Ten opzichte van 2021 is het totale aantal mediationtoevoegingen gedaald van bijna 12.000 naar bijna 11.400 in 2022. In 2022 zijn circa 9.200 mediationtoevoegingen vastgesteld voor mediationcodes die direct aan scheidings- en scheidingsgerelateerde zaken zijn verbonden; daarnaast zijn er in totaal nog ruim 2.100 mediationtoevoegingen vastgesteld die volgens de RvR waarschijnlijk ook scheidingsgerelateerde zaken betreffen.

Literatuur

Anderson, S. R., Anderson, S. A., Palmer, K. L., Mutchler, M. S., & Baker, L. K. (2010), Defining high conflict. *The American Journal of Family Therapy*, 39(1), 11-27.

Baracs, M. N. & Vreeburg-Van der Laan, E. J. M. (2014). *Vechtende ouders, kind in de knel: Adviesrapport over het verbeteren van de positie van kinderen in vechtscheidingen*. De Kinderombudsman.

Beckers, M. F. G. H. (2023). Scheiden zonder Schade: waar staan we nu? *Tijdschrift voor Familie en Jeugdrecht*, 4, 93-98.

Berben, E. G. M. J. (2014). *Methodiek bij de aanpak van complexe scheidingen*. Jeugdzorg Nederland.

De Ruiter, C., Marzolla, M., & Ramakers, N. (2020). De conflictscheiding als complexe gezinsproblematiek: Waarom screening op huiselijk geweld essentieel is. *Pedagogiek*, 40(2), 205-231.

Geurts, T., & Ter Voert, M. J. (2014). Evaluatie van het ouderschapsplan en misvattingen in de media. *Tijdschrift voor familie en jeugdrecht*, 18(3), 68-73.

Groenhuijsen, L. (2014). *Theoretisch fundament: Methodiek aanpak complexe scheidingen*. Jeugdzorg Nederland.

Gutterswijk, R. V., Van der Hoek, M. E., Scholte, E. M., & Kuiper, C. H. Z. (2017). Scoping review naar indicatoren die conflictueuze scheidingen onderscheiden van 'normaal verlopende' scheidingen. *Tijdschrift voor Orthopedagogiek*, 56, 459-479.

- Handreiking 'Rechterlijke regie in (conflict-) scheidingen' van familierechters en – gerechtsjuristen (2022)
- Huisman, C. (2023, 20 februari) Zijn vaders slechter af bij een vechtscheiding dan moeders? Vaders zijn ongelukkiger en geven vaker toe. *De Volkskrant*.
- Kluwer, E. S. (2013). *Het ouderschapsonderzoek: Een aanpak bij vechtscheidingen*. Raad voor de Rechtspraak / Universiteit Utrecht
- Ligtvoet, F. & De Groot, L. (2022, 18 oktober). Jeugdbeschermers lopen steeds vaker vast op vechtscheidingen. *Nieuwsuur*.
- Platform Scheiden zonder Schade (2018).
- Programma Scheiden zonder Schade (2022).
- Ruitenbergh, G. (2020). Kinderen in (echt) scheidingszaken. Nog een wereld te winnen? *Ars aequi*, 69(6), 614-619.
- Schoemaker, K., De Kruijff, A., Visser, M., Van Lawick, J., & Finkenauer, C. (2017). *Vechtscheidingen. Beleving en ervaringen van ouders en kinderen en verandering na Kinderen uit de Knel*. Vrije Universiteit Amsterdam / Universiteit Utrecht / Academische Werkplaats Kindermishandeling.
- Schrama, W. M., & Antokolskaia, M. V. (2020). Naleving van omgangsafspraken na scheiding. *Tijdschrift voor Familie-en Jeugdrecht*, 2020(3), 66-72.
- Uitvoeringsprogramma scheiden zonder schade (juni 2019).
- Visiedocument 'Rechtspraak (echt)scheiding ouders met kinderen' (2016).

Deze reeks omvat korte verslagen van onderzoek dat door of in opdracht van het WODC is verricht. Opname in de reeks betekent niet dat de inhoud het standpunt van de Minister van Justitie en Veiligheid weergeeft. Alle rapporten van het WODC zijn gratis te downloaden van [WODC Repository](#).

Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC) is het kennisinstituut voor de rechtsstaat. Het WODC doet zelf onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek of laat dit doen door erkende instituten en universiteiten, ter ondersteuning van beleid en uitvoering.

Meer informatie:

www.wodc.nl